

Wpływ wojny na Ukrainie na politykę bezpieczeństwa Litwy

Kinga Dudzińska

Pełnoskalowa inwazja Rosji na Ukrainę skłoniła litewskie władze do poświęcenia jeszcze większej uwagi kwestiom bezpieczeństwa. Litwa będzie nadal zwiększać nakłady na obronę, m.in. w celu przyspieszenia modernizacji sił zbrojnych oraz podniesienia potencjału współpracy wojskowo-cywilnej i sojuszniczej w ramach NATO. Litwa zamierza pozostać w awangardzie państw wspierających Ukrainę. Zwiększanie zdolności obronnych Litwy sprzyjać będzie wzmocnieniu bezpieczeństwa wschodniej flanki Sojuszu, o co zabiega też Polska. Lipcowy szczyt NATO w Wilnie będzie okazją do współpracy dyplomacji obu państw w celu przekonania sojuszników do aktualizacji obronnych planów regionalnych.

Percepcja relacji z Rosją z perspektywy bezpieczeństwa.

Litewsko-rosyjskie stosunki są obciążone wydarzeniami historycznymi i determinowane imperialistycznymi ambicjami Rosji wobec byłych republik radzieckich. Litwa od odzyskania niepodległości w 1991 r. skupiła wysiłki na integracji euroatlantyckiej oraz uniezależnieniu od dawnego okupanta, przede wszystkim w zakresie energetyki. Jest też jednym z państw najaktywniej kształtujących politykę wschodnią UE, m.in. promuje wspieranie demokratyzacji na obszarze poradzieckim.

Rosyjska inwazja na Ukrainę z lutego 2022 r. utwierdziła władze litewskie w słuszności dotychczasowej polityki i skłoniła do jej zaostrzenia. Już w kwietniu Litwa uznała rosyjskiego ambasadora za persona non grata a po ujawnieniu masakry ludności cywilnej w Buczy obniżyła rangę stosunków dyplomatycznych. Następnie, w reakcji na ogłoszoną przez Władimira Putina aneksję okupowanych obwodów Ukrainy, wydalila także rosyjskiego chargé d'affaires. Wzywa do dalszej międzynarodowej izolacji Rosji, m.in. do zawieszenia jej w OBWE czy niedopuszczenia jej sportowców do udziału w olimpiadzie w Paryżu w 2024 r.

Litwa niezmiennie popiera unijną politykę sankcji oraz ograniczania zysków Rosji z eksportu surowców energetycznych. Sama zrezygnowała z dostaw rosyjskiego gazu na rzecz droższego LNG. Sukcesywnie stara się przekierowywać wymianę handlową z Rosją na inne kierunki – od początku wojny litewski eksport na rynek agresora zmniejszył się o ponad jedną trzecią, a równocześnie wzrósł

dwukrotnie do azjatyckich państw WNP. Litwa w czerwcu ub.r. wstrzymała ponadto rosyjski tranzyt z Białorusi do obwodu kaliningradzkiego, ale ostatecznie Komisja Europejska nakazała umożliwienie przewozu wybranych towarów. W lutym br. Litwa, Łotwa, Estonia i Polska wystosowały do instytucji UE list w sprawie wykorzystania zamrożonych rosyjskich funduszy do odbudowy Ukrainy.

Adaptacja strategii bezpieczeństwa. Rządzący od końca 2020 r. konserwatywno-liberalny gabinet Ingridy Šimonytė uznał bezpieczeństwo Litwy za priorytet. W odpowiedzi na coraz bardziej agresywne działania Rosji już [w grudniu 2021 r. zaktualizował strategię bezpieczeństwa](#). Zaplanował też m.in. sukcesywne zwiększanie nakładów na obronność. W 2023 r. wyniosą one 2,52% PKB, z możliwością ich zwiększenia do 3%. W 2021 r. było to nieznacznie ponad 2%.

Najważniejszym projektem litewskiego MON w 2023 r. jest budowa trzech baz wojskowych oraz zakup bojowych wozów piechoty. W kolejnym roku wojsko ma pozyskać śmigłowce, łodzie patrolowe i radary nawigacyjne. W 2025 r. priorytetem będzie obrona powietrzna oraz radary dalekiego zasięgu. Jednocześnie MON dąży do rozbudowy zaplecza kadrowego liczącej 16 tys. żołnierzy armii czynnej. Do 2025 r. liczba rezerwistów z przydziałem mobilizacyjnym ma wzrosnąć z 26 tys. do 36 tys., a bez przydziału – ze 106 tys. do 120 tys. Litwa planuje także zwiększyć zdolności bojowe ochotniczej obrony terytorialnej, liczącej ok. 5,6 tys. żołnierzy.

Strategiczne sojusze. Litwa wzmacnia zdolności obronne, ale jako małe państwo o ograniczonych funduszach i kadrach

priorytetowo traktuje współpracę sojuszniczą. Uaktualniona strategia bezpieczeństwa uwypukliła znaczenie dwustronnego sojuszu ze Stanami Zjednoczonymi, szczególnie w obliczu ryzyka braku jednomyślnego stanowiska UE wobec Rosji. Dlatego Litwie zależy na zmianie obecności wojsk amerykańskich w bazie w Podbrodziu z rotacyjnej na stałą. Zwiększa też kooperację z USA w zakresie dozbrajania armii. W grudniu 2021 r. oba państwa podpisały umowę o wzajemnych zamówieniach zbrojeniowych. Na początku br. amerykańskie Agencja Zasobów Obronnych i Agencja Innowacji zaproponowały stronie litewskiej udział w projektach Defence Innovation Unit (DIU) Departamentu Obrony.

Strategia podkreśla znaczenie kooperacji regionalnej na wschodniej flance NATO oraz w basenie Bałtyku. Dlatego Litwa zabiega o zwiększenie sił Sojuszu na swoim terytorium w ramach batalionowej grupy bojowej, którą dowodzą Niemcy. Po wystąpieniu Wielkiej Brytanii z UE znaczenie Niemiec jako partnera w zakresie kształtowania europejskiej polityki bezpieczeństwa oraz kooperanta w przemyśle zbrojeniowym dodatkowo wzrosło mimo rozbieżności w percepcji rosyjskiego zagrożenia. Celem rządu w Wilnie jest też wzmocnienie Air Policing – misji NATO broniącej przestrzeni powietrznej państw bałtyckich – dodatkowymi myśliwcami i systemami naziemnymi. Litwa zapowiada również wzmocnienie współpracy obronnej z państwami nordyckimi. Sprzyja temu wniosek Finlandii i Szwecji o przystąpienie do NATO, który jako jedno z pierwszych zaaprobowali litewskie władze. Rośnie też znaczenie współpracy dotyczącej Bałtyku z Wielką Brytanią, która dowodzi tzw. grupą ekspedycyjną JEF utworzoną przez dziesięć północnoeuropejskich państw. W listopadzie ub.r. litewskie jednostki w ramach JEF brały udział w ćwiczeniach Joint Protector 2022 w Danii.

Litwa intensyfikuje współpracę z Polską, także w ramach formatu B3+1, który obejmuje również Łotwę i Estonię. Formalny charakter nadali mu ministrowie spraw zagranicznych czterech państw, podpisując w lutym 2023 r. w Rydze deklarację o wspólnym postrzeganiu zagrożeń i o pogłębieniu współpracy w dziedzinie bezpieczeństwa, rozwoju gospodarczego oraz na rzecz pomocy Ukrainie. Wartości tego forum [dowiódł wcześniej kryzys migracyjny na granicy UE z Białorusią](#), którego apogeum przypadło na lato i jesień 2021 r. Ochrona zewnętrznych granic Unii wymagała ścisłej współpracy służb Polski i państw bałtyckich. Wojna na Ukrainie dodatkowo wzmocniła ten wymiar ich relacji.

Wśród priorytetów litewskich władz jest dalsza pomoc Ukrainie, co potwierdził minister obrony Arvydas Anušauskas

podczas wizyty w Kijowie w marcu ub.r. Dotychczas Litwa udzieliła wsparcia o wartości przynajmniej 283 mln euro, obejmującego m.in. systemy obrony powietrznej Stinger, broń przeciwpancerną, kamizelki kuloodporne i hełmy, amunicję artyleryjską, moździerz 120 mm, kamery termowizyjne czy transportery opancerzone. Litwa wraz z Polską szkoli ukraińskich żołnierzy w ramach mieszanej brygady szkolnej LITPOLUKRBRIG. Wraść potencjał kooperacji trójstronnej – wykraczający poza kwestie stricte wojskowe – w Trójkącie Lubelskim. Potwierdziła to wspólna deklaracja premierów z listopada 2022 r., zapewniająca dalsze wsparcie Polski i Litwy dla Ukrainy.

Wnioski i perspektywy. Pełnoskalowa agresja na Ukrainę zmieniła sytuację bezpieczeństwa w regionie i zdeterminowała władze litewskie do adaptacji strategicznych priorytetów. Zgodnie z nimi Litwa będzie dalej zacieśniać współpracę wojskową z USA, a także z Polską i pozostałymi państwami bałtyckimi oraz nordyckimi NATO. Chcąc potwierdzić wiarygodność sojuszniczą, władze litewskie zwiększają nakłady na obronność, przeznaczając je na dozbrojenie armii oraz rozbudowę infrastruktury, która ma polepszyć jej interoperacyjność z wojskami sojuszniczymi. Lipcowy szczyt Sojuszu w Wilnie Litwa chce wykorzystać do umocnienia obrony wschodniej flanki, m.in. poprzez aktualizację planów regionalnych Sojuszu. Władzom litewskim zależy na formalnie stałej, a nie rotacyjnej obecności wojsk USA na swoim terytorium i na zwiększeniu kontyngentów innych sojuszników.

Litwa należy do państw dążących do międzynarodowej izolacji Rosji i wspierających Ukrainę. Będzie nadal promować jej euroatlantycką integrację, w czym ma poparcie m.in. polskich władz. Zbieżne podejście do unijnej polityki wschodniej sprzyja współpracy Litwy oraz Łotwy i Estonii z Polską, np. w formacie B3+1, który pozostanie istotny w zakresie ochrony granic NATO i UE, zarządzania kryzysowego czy przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym. Coraz ważniejszym narzędziem staje się Trójkąt Lubelski i LITPOLUKRBRIG.

Na litewskiej scenie politycznej panuje konsensus co do kierunku polityki bezpieczeństwa państwa. Mimo to jej szybkie wdrażanie mogą utrudniać ograniczenia zdolności budżetowych Litwy oraz uzależnienie od zakupów uzbrojenia od większych sojuszników. Tymczasem moce ich przemysłów zbrojeniowych są obecnie zaangażowane w zamówienia dla broniącej się Ukrainy, a stosunkowo niewielkie zamówienia Litwy nie będą priorytetem.